

جایگاه روان‌شناسی ورزشی در رشته‌های المپیک و مدال‌آور؛ یک مطالعه تطبیقی

سید مجید زارعبان^۱

زینت نیک آئین^۲

سید محمد کاظم واعظ موسوی^۳

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۷/۷/۷

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۷/۹/۱۱

پژوهش حاضر با هدف تعیین جایگاه روان‌شناسی ورزشی در رشته‌های المپیک و مدال‌آور در ساختار ورزش کشور انجام گرفت. پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی و با توجه به ماهیت، از نوع پژوهش‌های کیفی و از نوع نظریه زمینه‌ای می‌باشد. جامعه آماری تحقیق شامل کلیه افرادی بود که در ساختار روان‌شناسی ورزشی و ورزش کشور صاحب نظر و تأثیرگذار بودند ($N=500$). حجم نمونه در بخش کیفی با توجه به روش نمونه‌گیری گلوله برفی و رسیدن به اشباع نظری ۲۴ نفر بود و در بخش کمی تعداد ۲۲۱ نفر با توجه به جدول مورگان و با روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شدند. ابزار اندازه‌گیری پژوهش شامل مصاحبه عمیق در بخش کیفی و در بخش کمی پرسشنامه حاصل از بخش کیفی بود. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها، ابتدا بر اساس رویکرد گروندد تئوری، داده‌های حاصل از مصاحبه‌ها تحلیل شد. سپس در بخش کمی از آمار توصیفی و استنباطی استفاده شد. نتایج نشان داد که روان‌شناسی ورزشی ایران در مقایسه با چند کشور منتخب و پیشرو جایگاه مناسبی ندارد ($t=24/98$). همچنین، تشکیلات خاص مربوط به روان‌شناسی ورزشی ($t=18/19$)، ساختار مناسب روان‌شناسی ورزشی ($t=13/36$) و نیروی انسانی متخصص روان‌شناسی ورزشی ($t=19/91$) در ایران در مقایسه با کشورهای منتخب و پیشرو وجود ندارد. با این حال نسبت به گذشته تغییرات مثبتی صورت گرفته ($t=15/23$) و وضعیت و جایگاه روان‌شناسی ورزشی در ایران در مقایسه با کشورهای منتخب و پیشرو ($t=-8/83$) مناسب نیست ($p=0/01$). در همین راستا، ۱۳ مورد شرایط علی، ۱۰ مورد شرایط مداخله‌گر، ۹ مورد از بسترهای حاکم و ۷ مورد از پیامدهای

^۱ دانشجوی دکتری، واحد تهران مرکز، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

^۲ استادیار، واحد تهران مرکز، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران (نویسنده مسئول)

^۳ استاد، دانشکده تربیت بدنی، دانشگاه امام حسین ع، تهران، ایران

ارتقای روانشناسی ورزشی در ساختار ورزش کشور شناسایی شد و نیز ۷ راهبرد برای ارتقای جایگاه روانشناسی ورزشی در ساختار ورزش کشور پیشنهاد شد.

واژگان کلیدی: جایگاه، روانشناسی ورزشی و فدراسیون‌های ورزشی

پیشرفت روزافزون علوم ورزشی و یافته‌های جدید در قلمرو ورزش و کاربرد آن‌ها در توسعه ورزش و بهبود وضعیت جسمانی، روحی، روانی، اجتماعی، فیزیولوژیکی، فنی و تاکتیکی ورزشکاران موجب جهش حیرت‌انگیز رکوردها و نتایج حاصل از اجرای حرکات ورزشی شده است. این پیشرفت و ترقی مدیون گزارش‌های تحقیقاتی بی‌شماری است که در زمینه کاربرد علوم ورزشی از قبیل علم تمرین، فیزیولوژی ورزش، روان‌شناسی ورزشی، تغذیه ورزش و ... صورت گرفته است (موهان و پال^۱، ۲۰۱۴: ۸۳). یکی از این علوم را روان‌شناسی ورزشی تشکیل می‌دهد. روان‌شناسی ورزشی^۲ شاخه‌ای از علم روان‌شناسی است که در جستجوی فراهم نمودن پاسخ به سؤالات مختلف در زمینه‌های رفتار انسانی در حیطه ورزش است (بویس^۳، ۲۰۰۹: ۲۶۱). مشکلاتی در زمینه سلامت روانی ورزشکاران همگانی و حرفه‌ای در بسیاری از مسابقات به ویژه رقابت‌هایی که از حساسیت بالایی برخوردارند، همواره ورزشکاران ما را مورد تهدید قرار داده‌اند و فقط مختص ورزشکاران المپیک و حرفه‌ای نیست. تمام تلاش ما بر این است که به مسئولان ورزش این پیام را برسانیم که سلامت روان برای حضور موفقیت‌آمیز ورزشکاران در صحنه‌های بین‌المللی و جهانی ضروری است و آنها تنها با برخوردار بودن از آمادگی فنی نمی‌توانند موفقیتی را کسب کنند (واعظ موسوی، ۱۳۹۴: ۲). گوکیاردی، گوردون و دیمون^۴ (۲۰۰۸) بیان می‌کنند که امروزه با پیشرفت علم روان‌شناسی، بحث تأثیر مهارت‌های روانی در اجرای مهارت‌های ورزشی از اهمیت بسزایی برخوردار شده و عوامل روانی که در عملکرد ورزشی سهیم‌اند، مورد علاقه گسترده ورزشکاران، مربیان و روان‌شناسان ورزش قرار گرفته است (گوکیاردی و همکاران، ۲۰۰۸: ۲۶۸). امروزه با استفاده از مهارت‌های روانی پیشرفت قابل ملاحظه‌ای در عملکرد ورزشکاران حرفه‌ای - المپیک و سطوح دانشگاهی به وجود آمده است (مارتنز راینر^۵، ۱۳۷۳: ۵۹).

از طرفی، خیلی از قهرمانان المپیک اذعان دارند که موفقیت خود را مدیون ارتقای مسائل روانی و توجه به مولفه‌هایی چون تمرکز، کنترل استرس و بالا بردن اعتماد به نفس خود می‌دانند. اگر ما توانایی تمرکز یا کنترل استرس ورزشکاری را که ۵۰ درصد است در زمان کوتاهی به ۶۰ تا ۷۰ درصد برسانیم، همین تفاوت اندک نیز کمک موثری به بهبود عملکرد ورزشکار خواهد بود (فارسی، کمیلی، عبدلی، فولادیان و حبیبی‌فر،

۱ . Mohan and Paul

۲ . sport psychology

۳ . Bouvies

۴ . Gokardi, Gordon & Dimmock

۵ . Martens Rinner

۱۳۹۴: ۱۹). به عنوان نمونه، روسیه دومین کشوری بود که به دنبال کسب نتایج خوب آمریکا تحقیقات خود را در این زمینه آغاز کرد و سریع توانست نتایج قابل توجهی در این زمینه به دست آورد. به دنبال آن، چین و دیگر کشورها با احساس ضرورت چنین گروهی در کنار کادر فنی ورزشکاران و تیم‌های ورزشی خود از وجود آنان سود بردند. متأسفانه، فدراسیون‌های المپیک کمتر از جلسات کمیسیون روان‌شناسی کمیته ملی المپیک و کمیته روان‌شناسی فدراسیون پزشکی استقبال می‌کنند. شاید تصور می‌کنند اهمیت چنین کمیسیونی برای فدراسیون‌ها هنوز زیاد شفاف نیست و جایگاهی برای آن‌ها تعریف نشده است. به همین دلیل برای چنین موضوع مهمی بها نمی‌دهند (فارسی و همکاران، ۱۳۹۴: ۹۱).

جایگاه روان‌شناسی ورزشی بین فدراسیون‌ها به ویژه فدراسیون‌های المپیک تعریف شده نیست و به ضرورت آن پی نبرده اند و هنوز ضرورت حضور روان‌شناس در بین تیم‌ها به ویژه تیم‌های المپیک به شکل علمی جا نیفتاده است و بیشتر فدراسیون‌ها درست نزدیک مسابقات المپیک، تازه این احساس نیاز را پیدا می‌کنند که روان‌شناس ورزشی جذب کنند. در حالی که یک روان‌شناس زمانی می‌تواند در بهبود عملکرد ورزشکاران تأثیر مثبت بگذارد که مدت زمان زیادی با آنها از نظر آموزش مهارت‌های ذهنی کارکرده باشد نه ظرف دو تا سه ماه مانده به المپیک (واعظ موسوی، ۱۳۹۴: ۴). با توجه به تجربیاتی که از المپیک‌های گذشته و المپیک لندن وجود دارد، عدم حضور روان‌شناس ورزشی کنار ورزشکاران المپیک فاصله آن‌ها را تا مدال آوری زیاد می‌کند. این موضوع را در المپیک لندن درمورد یوسف کرمی، مهدی تقوی و ... کاملاً شاهد بودیم و دیدیم که فشار روانی و استرس زیاد یک روز قبل از دیدار فینال سبب شد تا یوسف کرمی مدال المپیک را به راحتی از دست بدهد. به بیان دیگر، یک ماه مانده به المپیک زمان خوبی برای آماده‌سازی ذهنی ورزشکار نیست و ما هیچ وقت نمی‌توانیم در این زمان کوتاه بهترین شرایط را برای ورزشکار فراهم کنیم (حمزه، ۱۳۹۴: ۲۹).

با توجه به تفاسیر فوق، آماده سازی روان‌شناختی ورزشکاران از جمله موضوعات نوین و امروزی در حوزه سازمان و مدیریت ورزش کشور است که توجه صاحب‌نظران را به خود جلب کرده است. یکی از اهداف مهم این روانشناسان، آماده سازی روان‌شناختی ورزشکاران برای حضور موفق در رویدادهای المپیک و جهانی است. در حال حاضر، روانشناسان ورزشی به‌طور رسمی در کنار تیم‌های ملی رشته‌های مختلف ورزشی حضور ندارند. همچنین، در سازمان‌های ورزشی کشور هنوز نهادی روشن که به‌طور رسمی و کاربردی، مسئولیتش آماده سازی روانی ورزشکاران (قبل، حین و بعد از مسابقات) و حضور موفق

درکنار مربیان تیم‌های ورزشی برای بهبود عملکرد ورزشکاران نه به‌طور موقت و مقطعی، بلکه به‌طور دائمی و نهادینه شده باشد، اجرایی نگردیده است.

باید توجه داشت که انجام هر کار و فعالیتی نیازمند تعیین یک سازمان و یک نظام برای به‌کارگیری عوامل و امکانات مورد نیاز آن به صورت مؤثر و کارآمد می‌باشد. در آغاز ایجاد تغییرات سازمانی، بهینه‌سازی ساختار منابع یک سازمان باید اولویت اول اقدامات مدیریت یک سازمان باشد. پس باید در شروع کار، منابع در اختیار را به‌طور خاص سازماندهی کرد و به آن الگویی مناسب بخشید (رابینز، ۱۳۹۴: ۱۱۲). پی بردن به این امر که همراه با افزایش پیچیدگی و رسمیت، سازمان ممکن است حالت متمرکز به خود بگیرد و یا به عدم تمرکز روی آورد، از اهمیت زیادی برخوردار است. معمولاً تمرکز و عدم تمرکز را روی یک طیف و پیوستار نشان می‌دهند که یک سر آن تمرکز و سر دیگر آن عدم تمرکز قرار دارد. جایگاه سازمان روی این پیوستار، یکی از عوامل اصلی تعیین‌کننده نوع ساختار سازمانی است. طرح سازمان به نحوه ساخت و تغییر ساختار برای تحقق اهداف سازمانی اشاره می‌کند. ساختن یا تغییر دادن یک سازمان شیبه ساختن یا تغییر نقشه یک ساختمان نیست - اگر چه هر دو با یک هدف نهایی آغاز می‌شوند و سپس طراح برای تحقق آن هدف، وسایل یا نقشه‌ای تدارک می‌بیند. در بنا نمودن یک ساختمان، طرح مورد نظر یک نقشه ساختمانی دقیق است که بر اساس آن ساختمان بنا نهاده می‌شود. در ساختن یک سازمان آنچه مورد استفاده قرار می‌گیرد، نقشه یا سند مشابه‌ای است که نمودار سازمانی نام دارد. عوامل مؤثر بر طراحی ساختار سازمانی عبارت اند از: ۱) ابعاد ساختاری (شامل پیچیدگی، رسمیت، تمرکز، تخصص‌گرایی، نسبت-های پرسنلی و تحلیل ابعاد ساختاری)؛ ۲) ابعاد محتوایی (شامل استراتژی، محیط، تکنولوژی، دوره عمر سازمان و فرهنگ سازمانی) که بررسی و مطالعه در مورد عوامل مؤثر فوق نیاز به تجربه کافی و لازم دارد. البته، پارامترهای دیگری نیز در طراحی ساختار سازمانی دخیل می‌باشند (اچ هال^۱، ۱۳۸۱: ۸۵-۸۶).

اکنون با توجه به آنچه گفته شد، مسئله اصلی که باعث انجام این پژوهش گردید، شناسایی جایگاه روان-شناسی ورزشی در ساختار ورزش کشور و فدراسیون‌های ورزشی و رشته‌های المپیک و مدال‌آور می‌باشد، چرا که روان‌شناسی ورزشی رفتار ورزشکاران را در قبل، حین و بعد از مسابقات تحت تأثیر قرار می‌دهد و باعث بهبود عملکرد آن‌ها در میدان‌های بزرگ مثل المپیک و جهان و در نتیجه دریافت مدال‌های خوشرنگ‌تر و بهبود رفتار آن‌ها در میادین ورزشی می‌شود. در شرایط حاضر، در ورزش ایران حلقه مفقوده‌ای به غیر از آمادگی جسمانی و تغذیه وجود دارد که نقش بسزایی در عملکرد ورزشکاران و

۱. H. Hall

قهرمانان المپیک دارد. امروزه در دنیای ورزش حرفه‌ای، چه در ایران و چه در سایر کشورها فاکتورهای تغذیه و علم تمرین تقریباً در یک سطح قرار گرفته است و فاکتور تأثیرگذار دیگری که در ورزش حرفه‌ای باعث پیشرفت فراوان سایر کشورها شده و در ایران هنوز اول راه است، علم روان‌شناسی ورزشی است که هنوز جای آن در کنار ورزشکاران خالی است. لذا با تربیت روان‌شناسان ورزشی و حضور آن‌ها در کنار تیم‌های ملی و مربیان دیگر که باعث هدایت ورزشکاران و گرفتن نتیجه مطلوب می‌گردد، باید این حلقه مفقوده از میان برداشته شود. با این تفاسیر، این تحقیق در نظر دارد به بررسی جایگاه روان‌شناسی ورزشی در رشته‌های المپیک و مدال‌آور و بررسی چند کشور (مطالعه تطبیقی) بپردازد.

سوالات پژوهش

با توجه به موضوع تحقیق، سوالات ویژه تحقیق به شرح زیر مطرح شد:

۱. جایگاه روان‌شناسی ورزشی ایران در مقایسه با چند کشور منتخب و پیشرو چگونه است؟
۲. شرایط علی مؤثر بر جایگاه روان‌شناسی ورزشی در ساختار ورزش کشور کدام اند؟
۳. شرایط زمینه‌ای مؤثر بر جایگاه روان‌شناسی ورزشی در ساختار ورزش کشور کدام اند؟
۴. شرایط مداخله‌گر مؤثر بر جایگاه روان‌شناسی ورزشی در ساختار ورزش کشور کدام اند؟
۵. راهبردهای مؤثر بر جایگاه روان‌شناسی ورزشی در ساختار ورزش کشور کدام اند؟
۶. پیامدهای ارتقای جایگاه روان‌شناسی ورزشی در ساختار ورزش کشور چیست؟

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی و از نظر نحوه انجام کار، جزو تحقیقات آمیخته (کیفی و کمی) است. جامعه آماری شرکت‌کنندگان در این تحقیق شامل کلیه افرادی است که در ساختار روان‌شناسی ورزشی ورزش کشور صاحب نظر و تأثیرگذار هستند؛ افرادی چون: معاونان محترم وزارت ورزش و جوانان، ریاست محترم کمیته ملی المپیک و مدیرانی که در سازمان‌های مرتبط با کمیته ملی المپیک در ورزش قهرمانی - حرفه‌ای نقش داشتند، اساتید محترم دانشگاه‌ها در حیطه مدیریت و روان‌شناسی ورزشی، روسای محترم فدراسیون‌ها، سرمربیان و مربیان تیم‌های ملی و همچنین مدال‌آوران المپیک و جهانی. جامعه آماری تحقیق ۵۰۰ نفر بودند. بخش کیفی تحقیق، تعداد نمونه خاصی از قبل تعیین نمی‌شود و تا زمانی که مدل به مرحله ساخت و اشباع نرسیده است، نمونه‌گیری ادامه پیدا می‌کند. لذا از دو روش نمونه‌گیری

هدفمند و گلوله برفی در این مرحله استفاده شد. در این تحقیق نمونه‌گیری گلوله برفی بدین صورت بود که شرکت کنندگان اگر افراد دیگری را می‌شناختند که در زمینه مورد بررسی دارای تجربیات و دیدگاه‌هایی هستند، برای شرکت در مطالعه معرفی نمودند. در بخش کیفی تعداد ۲۴ نفر به عنوان نمونه تحقیق انتخاب شدند. در بخش کمی نیز تعداد ۲۲۱ نفر با توجه به حداقل حجم نمونه جدول مورگان و با روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب گردیدند.

مراحل تحقیق در قسمت جمع‌آوری داده‌ها به صورت کلی به سه بخش تقسیم می‌گردد: در بخش اول فرآیند جمع‌آوری داده‌ها با استفاده از روش کتابخانه‌ای شامل بررسی اسناد و مدارک، گزارش‌های مستند، مقالات علمی معتبر و وب‌سایت‌های معتبر در زمینه موضوع پژوهش و مولفه‌های تحقیق انجام شد. در بخش دوم، جمع‌آوری داده‌ها با استفاده از مصاحبه‌های کیفی با نخبگان صورت گرفت - مصاحبه یکی از رایج‌ترین روش‌های جمع‌آوری داده‌ها در گروند تئوری است. مصاحبه با سئوالات باز این امکان را برای شرکت‌کنندگان به وجود می‌آورد که تجربیات خود را در مورد پدیده مورد بررسی کاملاً توضیح دهند. پس از انجام مصاحبه و کدگذاری داده‌ها، پرسشنامه تحقیق به دست آمد که در بخش سوم و کمی تحقیق، در اختیار نمونه قرار گرفت. روایی صوری پرسشنامه از طریق نظر ۵ نفر از متخصصان روانشناسی ورزشی تایید شد و پایایی آن در یک آزمون اولیه بر روی ۳۰ نفر با استفاده از آلفای کرونباخ با ۰/۷۹ مورد تایید قرار گرفت. به دلیل اینکه تحقیق حاضر با رویکرد تطبیقی بود که اغلب با استفاده از داده‌های تجربی مورد استفاده قرار می‌گیرد، روش خوبی فراهم شد که ساختار روانشناسی ورزشی در کشورهای منتخب مطالعه و تأثیر روانشناسی ورزشی در موفقیت ورزشکاران بررسی و با ساختار کشورمان مقایسه گردد.

در این پژوهش، پژوهشگر به منظور ثبت اطلاعات حاصل از مصاحبه‌ها، علاوه بر یادداشت رئوس مطالب، با کسب اجازه از فرد مصاحبه‌شونده به ضبط مصاحبه با استفاده از دستگاه ویژه ضبط صدا اقدام نمود. لذا در این پژوهش کلیه مصاحبه‌های انجام شده، از طریق کدگذاری باز^۱، کدگذاری محوری^۲، کدگذاری انتخابی^۳ (گزینشی) تجزیه و تحلیل شد. وظیفه بعدی پژوهشگر دسته‌بندی و مقایسه مفاهیم استخراج شده از دل داده‌ها بود. با توجه به اینکه محقق در بررسی پیشینه تحقیق به الگو یا مدلی مفهومی خاصی در مورد جایگاه روانشناسی ورزشی در ساختار ورزش کشور برخورد نکرد و همچنین به دلیل عدم حضور روان‌شناس ورزشی در کنار ورزشکاران تیم‌های مختلف ورزشی و جایگاه آن‌ها در ورزش کشور به صورت

۱. Open Coding
۲. Axial Coding
۳. Selective Coding

تایید شده در بیشینه تحقیق، محقق تصمیم گرفت که با یک تحقیق کیفی و اکتشافی، خود به ارائه جایگاه روان‌شناسی در ساختار ورزش کشور دست پیدا کند. لذا در این تحقیق از افرادی که به نوعی صاحب تفکر و نظر در روان‌شناسی ورزشی و همچنین تاثیرگذار در مدیریت ورزش کشور بودند و نیز افراد با تجربه در رشته‌های مختلف المپیک که رویدادهای جهانی را با ورزشکاران رشته‌های مختلف تجربه نموده‌اند، استفاده شد.

روش تحلیل داده‌ها در روش داده بنیاد، کدگذاری نظری می‌باشد. بنابراین بعد از مطالعه مبانی نظری، داده‌های خام به صورت استقرائی از مصاحبه‌های نیمه ساختاریافته با نخبگان به دست آمد و بر اساس نظریه داده بنیاد تجزیه و تحلیل شد. در واقع هم‌زمان با انجام مصاحبه‌ها، داده‌ها کدگذاری شد. با توجه به کدهای به دست آمده از مصاحبه‌ها و مطالعات، مولفه‌های اصلی با بهره‌گیری از روش نظریه‌پردازی داده بنیاد با رویکرد نوخواسته مورد شناسایی قرار گرفت. در بخش کمی نیز پس از جمع‌آوری تمامی ۲۲۱ پرسشنامه توزیع شده و با توجه به تکمیل بودن آن‌ها، از روش‌های آماری کلموگروف اسمیرنوف به منظور بررسی توزیع داده‌ها و نیز آزمون تی تک نمونه‌ای در سطح معناداری ۰/۰۵ برای بررسی سوالات تحقیق با کمک نرم افزار SPSS نسخه ۲۳ استفاده شد.

یافته‌های پژوهش

مهم‌ترین یافته‌های توصیفی مربوط به نمونه تحقیق به شرح جدول ۱ بود.

جدول ۱: یافته‌های جمعیت شناختی

جنسیت	تاهل	سن	تحصیلات	رشته تحصیلی	سابقه شغلی	سمت							
زن	۴۰/۳	مجرد	۱۷/۶	۴۱ تا ۵۰ سال	۳۲/۱	فوق لیسانس	۴۵/۳	علوم ورزشی	۵۸/۴	۱۰ تا ۱۵	۳۷/۱	ورزشکار	۳۳/۹
مرد	۵۹/۷	متاهل	۸۲/۴	بالای ۶۰ سال	۱۴/۵	دکتری	۷/۳	سایر رشته‌ها	۳۶/۷	بالای ۲۰	۱۰/۴	کارشناس	۴۴/۲

با توجه به طبیعی بودن توزیع داده‌ها، از آزمون تی تک نمونه‌ای برای بررسی سوال جایگاه روان‌شناسی ورزشی ایران در مقایسه با چند کشور منتخب و پیشرو چگونه است، استفاده شد. نتایج در جدول ۲ نشان داده شده است:

جدول ۲: نتایج آزمون تی تک نمونه‌ای

ک-س	سطح معنی داری	t	درجه آزادی	میانگین آماری	میانگین	آماره متغیر
۰/۲۳	۰/۰۱	۲۴/۹۸	۲۲۰	۳	۴/۲۳	در مقایسه با کشورهای منتخب و پیشرو جایگاه مناسبی ندارد.
۰/۷۸	۰/۰۱	۱۸/۱۹	۲۲۰	۳	۴/۰۲	تشکیلات خاصی در مورد روانشناسی ورزشی به نسبت کشورهای منتخب و پیشرو وجود ندارد.
۰/۹۳	۰/۰۱	۱۳/۳۶	۲۲۰	۳	۳/۶۷	ساختار مناسب روانشناسی ورزشی در ایران در مقایسه با کشورهای منتخب و پیشرو وجود ندارد.
۰/۱۲	۰/۰۱	۱۹/۹۱	۲۲۰	۳	۴/۰۷	نیروی انسانی متخصص روانشناسی ورزشی در ایران در مقایسه با کشورهای منتخب و پیشرو کم است.
۰/۶۸	۰/۰۱	-۸/۸۳	۲۲۰	۳	۲/۵۷	وضعیت و جایگاه روانشناسی ورزشی در ایران در مقایسه با کشورهای منتخب و پیشرو مناسب است.
۰/۳۴	۰/۵۶	۰/۵۶	۲۲۰	۳	۳/۰۳	ساختار دارد ولی فعالیت ندارد.
۰/۷۳	۰/۰۱	۱۵/۲۳	۲۲۰	۳	۳/۹۰	نسبت به گذشته تغییرات مثبتی صورت گرفته است.

با توجه به نتایج جدول ۲ می توان گفت که روانشناسی ورزشی ایران در مقایسه با چند کشور منتخب و پیشرو جایگاه مناسبی ندارد ($t=24/98, p=0/01$)، تشکیلات خاصی در مورد روانشناسی ورزشی به نسبت کشورهای منتخب و پیشرو وجود ندارد ($t=18/19, p=0/01$)، ساختار مناسب روانشناسی ورزشی در ایران در مقایسه با کشورهای منتخب و پیشرو وجود ندارد ($t=13/36, p=0/01$)، نیروی انسانی متخصص روانشناسی ورزشی در ایران در مقایسه با کشورهای منتخب و پیشرو کم است ($t=19/91, p=0/01$) ولی با این حال، نسبت به گذشته تغییرات مثبتی صورت گرفته است ($t=15/23, p=0/01$). همچنین نمی توان گفت که روانشناسی ورزشی در ایران در مقایسه با کشورهای منتخب و پیشرو ساختار دارد، ولی فعالیت هم ندارد. نیز وضعیت و جایگاه روانشناسی ورزشی در ایران در مقایسه با کشورهای منتخب و پیشرو مناسب نیست ($t=-8/83, p=0/01$).

با توجه به طبیعی بودن توزیع داده ها، از آزمون تی تک نمونه‌ای برای بررسی سوال شرایط علی مؤثر بر ارتقای جایگاه روانشناسی ورزشی در ساختار ورزش کشور چیست، استفاده شد. نتایج در جدول ۳ نشان داده شده است.

جدول ۳: نتایج آزمون تی تک نمونه‌ای

ک-س	سطح معنی داری	t	درجه آزادی	میانگین آماری	میانگین	آماره	گویه
۰/۳۶	۰/۰۱	۱۵/۱۲	۲۲۰	۳	۳/۷۸		احساس ضرورت تمام مسئولان به این موضوع
۰/۷۱	۰/۰۱	۹/۴۶	۲۲۰	۳	۳/۵۶		نگاه به این حیطة به صورت تخصصی
۰/۲۶	۰/۰۱	۷/۲۱	۲۲۰	۳	۳/۳۹		تاسیس یک مرکز مستقل روانشناسی ورزشی در وزارت ورزش و جوانان همراه با انجام اقدامات لازم
۰/۱۲	۰/۰۱	۶/۷۳	۲۲۰	۳	۳/۲۶		تخصیص بودجه مجزا برای روانشناسی ورزشی از طرف دولت
۰/۴۴	۰/۰۱	۱۷/۴۳	۲۲۰	۳	۳/۸۹		نظارت و ارزیابی مستمر وزارت ورزش و جوانان از روند توسعه روانشناسی ورزشی در فدراسیون‌ها
۰/۵۲	۰/۰۱	۱۳/۲۵	۲۲۰	۳	۳/۶۹		آموزش مربیان ورزشی در ارتباط با روانشناسی ورزشی
۰/۶۸	۰/۰۱	۲۵/۱۸	۲۲۰	۳	۴/۲۰		تشکیل کمیسیون و کارگروهی برای توسعه روانشناسی ورزشی در وزارت ورزش و جوانان و کمیته ملی المپیک
۰/۱۹	۰/۰۱	۷/۰۹	۲۲۰	۳	۳/۳۷		تخصصی شدن روانشناسان برای هر رشته ورزشی
۰/۲۷	۰/۰۱	۱۵/۸۹	۲۲۰	۳	۳/۸۳		دانش افزایی مربیان و ورزشکاران نسبت به روانشناسی ورزشی
۰/۱۶	۰/۹۱	-۰/۲۳	۲۲۰	۳	۲/۹۸		اجباری کردن استفاده از روانشناسان ورزشی در تیم های ورزشی
۰/۳۸	۰/۰۱	۹/۴۰	۲۲۰	۳	۳/۵۵		تبادل علمی و ارتباطات با کشورهای مختلف
۰/۸۲	۰/۰۱	۲۰/۹۶	۲۲۰	۳	۴/۰۱		افزایش تبادل بین دانشگاه‌ها و وزارت ورزش و جوانان
۰/۷۱	۰/۰۱	۲۲/۵۹	۲۲۰	۳	۴/۱۳		افزایش نیروی انسانی متخصص در حیطة روانشناسی ورزشی
۰/۱۱	۰/۰۱	۲۷/۱۰	۲۲۰	۳	۴/۲۶		تشکیل کمیته روانشناسی ورزشی در فدراسیون‌های ورزشی

با توجه به نتایج جدول ۳، می توان گفت که به جز اجباری کردن استفاده از روانشناسان ورزشی در تیم های ورزشی، بقیه موارد از دید نمونه های تحقیق به عنوان شرایط علی مؤثر بر ارتقای جایگاه روانشناسی ورزشی در ساختار ورزش کشور می باشند ($p=0/01$). همچنین از بین گویه های مطرح شده، «تشکیل کمیته روانشناسی ورزشی در فدراسیون‌های ورزشی»، «تشکیل کمیسیون و کارگروهی برای توسعه

روانشناسی ورزشی در وزارت ورزش و جوانان و کمیته ملی المپیک»، «افزایش نیروی انسانی متخصص در حیطه روانشناسی ورزشی» و «افزایش تبادل بین دانشگاه‌ها و وزارت ورزش و جوانان» دارای بالاترین میانگین بودند.

با توجه به طبیعی بودن توزیع داده‌ها، از آزمون تی تک نمونه‌ای برای بررسی سوال شرایط زمینه‌ای ارتقای جایگاه روان‌شناسی ورزشی در ساختار ورزش کشور چیست، استفاده شد. نتایج در جدول ۴ نشان داده شده است:

جدول ۴: نتایج آزمون تی تک نمونه‌ای

آماره گوبه	میانگین	میانگین آماری	درجه آزادی	t	سطح معنی داری	k-s
افزایش اعتقاد به ورزش علمی از سوی جامعه ورزش کشور	۳/۳۷	۳	۲۲۰	۴/۵۱	۰/۰۱	۰/۵۴
وجود دانشجویان و متخصصان علاقه‌مند در حوزه روانشناسی ورزش	۳/۴۲	۳	۲۲۰	۵/۲۹	۰/۰۱	۰/۳۴
علاقه‌مندی سیاسیون به کسب نتیجه در ورزش قهرمانی	۳/۵۰	۳	۲۲۰	۷/۶۰	۰/۰۱	۰/۴۱
احساس نیاز فدراسیون‌های ورزشی به مقوله روانشناسی ورزشی	۳/۴۵	۳	۲۲۰	۶/۸۹	۰/۰۱	۰/۸۹
وجود جمعیت تحصیل کرده، جوان و علاقه‌مند در بین مربیان ورزش کشور	۳/۷۲	۳	۲۲۰	۹/۱۸	۰/۰۱	۰/۱۰
نتایج ملموس به کارگیری روانشناس ورزشی	۳/۵۴	۳	۲۲۰	۷/۹۲	۰/۰۱	۰/۰۷
وجود تجارب موفق جهانی برای الگو برداری	۳/۶۱	۳	۲۲۰	۸/۳۸	۰/۰۱	۰/۲۴
رشد مناسب جامعه روانشناسی ورزشی کشور در سال‌های اخیر	۳/۸۷	۳	۲۲۰	۱۶/۳۷	۰/۰۱	۰/۵۱
وجود انجمن علمی روانشناسی ورزشی	۳/۹۸	۳	۲۲۰	۱۷/۸۲	۰/۰۱	۰/۶۸

با توجه به نتایج جدول ۴، افزایش اعتقاد به ورزش علمی از سوی جامعه ورزش کشور ($p=0/01$)، وجود دانشجویان و متخصصان علاقه‌مند در حوزه روانشناسی ورزشی ($t=4/51$ ، $p=0/01$)، علاقه‌مندی سیاسیون به کسب نتیجه در ورزش قهرمانی ($t=7/60$ ، $p=0/01$)، احساس نیاز فدراسیون‌های ورزشی به مقوله روانشناسی ورزشی ($t=6/89$ ، $p=0/01$)، وجود جمعیت تحصیل کرده، جوان و علاقه‌مند در بین مربیان ورزش کشور ($t=9/18$ ، $p=0/01$)، نتایج ملموس به کارگیری روانشناس ورزشی ($p=0/01$)، وجود تجارب موفق جهانی برای الگو برداری

$t=7/92$ ، وجود تجارب موفق جهانی برای الگو برداری ($t=8/38, p=0/01$)، رشد مناسب جامعه روانشناسی ورزشی کشور در سال های اخیر ($t=16/37, p=0/01$) و وجود انجمن علمی روانشناسی ورزشی ($t=17/82, p=0/01$) شرایط زمینه‌ای ارتقای جایگاه روان‌شناسی ورزشی در ساختار ورزش کشور می باشند.

با توجه به طبیعی بودن توزیع داده ها، از آزمون تی تک نمونه‌ای برای بررسی سوال شرایط مداخله‌گر مؤثر بر ارتقای جایگاه روان‌شناسی ورزشی در ساختار ورزش کشور چیست، استفاده شد. نتایج در جدول ۵ نشان داده شده است:

جدول ۵: نتایج آزمون تی تک نمونه‌ای

ک-س	سطح معنی داری	t	درجه آزادی	میانگین آماری	میانگین	آماره	گویه
۰/۵۴	۰/۰۱	۲۱/۲۳	۲۲۰	۳	۳/۹۲		عدم احساس ضرورت توسط مسئولان
۰/۳۴	۰/۰۱	۴/۱۷	۲۲۰	۳	۳/۳۶		ضعف نیروی انسانی و کمبود نیروی متخصص
۰/۴۱	۰/۰۱	۵/۱۲	۲۲۰	۳	۳/۴۴		عدم تخصیص بودجه مناسب
۰/۸۹	۰/۰۱	۱۸/۵۹	۲۲۰	۳	۳/۸۵		عدم توجه کافی از سوی وزارت ورزش و جوانان
۰/۱۰	۰/۰۱	۱۳/۸۳	۲۲۰	۳	۳/۶۸		باورها و نگرش سنتی ورزشکاران و مربیان و مدیران ورزشی
۰/۰۷	۰/۰۱	۲۱/۸۹	۲۲۰	۳	۳/۹۸		عدم نگاه ساختاری به مقوله روانشناسی ورزشی از سوی وزارت ورزش و جوانان و کمیته ملی المپیک
۰/۲۴	۰/۰۱	۳/۰۳	۲۲۰	۳	۳/۲۷		عدم علاقه و رغبت دانش آموختگان این حوزه برای کار در بدنه ورزش کشور
۰/۵۱	۰/۰۱	۲۶/۹۴	۲۲۰	۳	۴/۱۲		نبود دستورالعمل و قانون برای به کار گیری روانشناسان
۰/۶۸	۰/۰۱	۴/۶۵	۲۲۰	۳	۳/۳۸		پایین بودن سواد علمی جامعه ورزش کشور
۰/۶۳	۰/۰۱	۶/۳۷	۲۲۰	۳	۳/۵۰		نبود همبستگی لازم در بین روانشناسان ورزشی کشور

با توجه به نتایج جدول ۵، عدم احساس ضرورت توسط مسئولان ($t=21/23, p=0/01$)، ضعف نیروی انسانی و کمبود نیروی متخصص ($t=4/17, p=0/01$)، عدم تخصیص بودجه مناسب ($t=5/12, p=0/01$)، عدم توجه کافی از سوی وزارت ورزش و جوانان ($t=18/59, p=0/01$)، باورها و نگرش سنتی ورزشکاران و مربیان و مدیران ورزشی ($t=13/83, p=0/01$)، عدم نگاه ساختاری به مقوله روانشناسی ورزشی از سوی وزارت ورزش و جوانان و کمیته ملی المپیک ($t=21/89, p=0/01$)، عدم علاقه و رغبت دانش آموختگان این حوزه برای کار در بدنه ورزش کشور ($t=3/03, p=0/01$)، نبود دستورالعمل و قانون برای به کار گیری

روانشناسان ($t=26/94$, $p=0/01$)، پایین بودن سواد علمی جامعه ورزش کشور ($t=4/65$, $p=0/01$) و نبود همبستگی لازم در بین روانشناسان ورزشی کشور ($t=6/3$, $p=0/01$) به عنوان شرایط مداخله‌گر مؤثر بر ارتقای جایگاه روان‌شناسی ورزشی در ساختار ورزش کشور می‌باشند.

با توجه به طبیعی بودن توزیع داده‌ها، از آزمون تی تک نمونه‌ای برای بررسی سوال راهبردهای مؤثر بر ارتقای جایگاه روان‌شناسی ورزشی در ساختار ورزش کشور چیست، استفاده شد. نتایج در جدول ۶ نشان داده شده است:

جدول ۶: نتایج آزمون تی تک نمونه‌ای

آماره گویه	میانگین	میانگین آماری	درجه آزادی	t	سطح معنی داری	k-s
اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر ارتقای ساختار روانشناسی ورزشی و تلاش برای رفع موانع	۳/۵۲	۳	۲۲۰	۱۱/۰۴	۰/۰۱	۰/۲۶
افزایش بودجه و مسائل مالی مربوط به ارتقای ساختار روانشناسی ورزش	۳/۴۱	۳	۲۲۰	۸/۹۲	۰/۰۱	۰/۵۳
دانش افزایی مدیران، مربیان و ورزشکاران در زمینه تاثیرات مثبت روانشناسی ورزشی	۳/۶۵	۳	۲۲۰	۱۴/۷۱	۰/۰۱	۰/۴۹
دانش افزایی و افزایش مدرسان روانشناسی ورزشی و استفاده از تجارب موفق دنیا	۳/۷۸	۳	۲۲۰	۱۶/۰۹	۰/۰۱	۰/۴۰
تلاش برای تربیت نیروی انسانی مؤثر و کارآمد در دانشگاه‌های کشور	۳/۵۶	۳	۲۲۰	۱۲/۴۶	۰/۰۱	۰/۱۲
ارتقای ساختار روانشناسی ورزشی با ایجاد کمیته مستقل در فدراسیون‌های ورزشی	۳/۸۹	۳	۲۲۰	۱۷/۲۶	۰/۰۱	۰/۸۹
نگاه ویژه و تخصصی به روانشناسی ورزشی در رشته‌های مختلف	۳/۷۰	۳	۲۲۰	۱۵/۵۸	۰/۰۱	۰/۶۴

با توجه به نتایج جدول ۶، راهبردهای مؤثر بر ارتقای جایگاه روان‌شناسی ورزشی در ساختار ورزش کشور بر اساس بالاترین میانگین عبارت اند از:

- ارتقای ساختار روانشناسی ورزشی با ایجاد کمیته مستقل در فدراسیون‌های ورزشی؛
- دانش افزایی و افزایش مدرسان روانشناسی ورزشی و استفاده از تجارب موفق دنیا؛
- نگاه ویژه و تخصصی به روانشناسی ورزشی در رشته‌های مختلف؛
- دانش افزایی مدیران، مربیان و ورزشکاران در زمینه تاثیرات مثبت روانشناسی ورزشی؛

- تلاش برای تربیت نیروی انسانی موثر و کارآمد در دانشگاه‌های کشور؛
- اولویت‌بندی عوامل موثر بر ارتقای ساختار روانشناسی ورزشی و تلاش برای رفع موانع؛
- افزایش بودجه و مسائل مالی مربوط به ارتقای ساختار روانشناسی ورزش.

با توجه به طبیعی بودن توزیع داده‌ها، از آزمون تی تک نمونه‌ای برای بررسی سوال پیامدهای ارتقای جایگاه روان‌شناسی ورزشی در ساختار ورزش کشور چیست، استفاده شد. نتایج در جدول ۷ نشان داده شده است:

جدول ۷: نتایج آزمون تی تک نمونه‌ای

گویه	آماره	میانگین	میانگین آماری	درجه آزادی	t	سطح معنی داری	k-s
ارتقای سطح فنی و عملکردی ورزشکاران	۳/۸۹	۳	۳	۲۲۰	۱۷/۵۶	۰/۰۱	۰/۱۴
ارتقای سطح کرسی‌های بین‌المللی و کسب مدال‌های بیشتر بین‌المللی	۳/۹۰	۳	۳	۲۲۰	۱۷/۹۳	۰/۰۱	۰/۱۱
افزایش دوره قهرمانی ورزشکاران	۴/۲۱	۳	۳	۲۲۰	۲۶/۹۲	۰/۰۱	۰/۲۳
افزایش کیفیت زندگی ورزشکاران	۴/۳۷	۳	۳	۲۲۰	۳۱/۱۷	۰/۰۱	۰/۱۸
کاهش مصدومیت‌های ناشی از تمرین و مسابقه	۳/۶۸	۳	۳	۲۲۰	۱۳/۴۴	۰/۰۱	۰/۳۸
کاهش فراز و فرودهای بحث روانی ورزشکاران و افزایش ثبات در عملکرد ورزشکاران	۴/۱۲	۳	۳	۲۲۰	۲۵/۴۸	۰/۰۱	۰/۳۲
افزایش مشارکت مردم در برنامه‌های ورزشی	۳/۴۲	۳	۳	۲۲۰	۶/۲۱	۰/۰۱	۰/۱۲

با توجه به نتایج جدول ۷، ارتقای سطح فنی و عملکردی ورزشکاران ($t=17/56$, $p=0/01$)، ارتقای سطح کرسی‌های بین‌المللی و کسب مدال‌های بیشتر بین‌المللی ($t=17/93$, $p=0/01$)، افزایش دوره قهرمانی ورزشکاران ($t=26/92$, $p=0/01$)، افزایش کیفیت زندگی ورزشکاران ($t=31/17$, $p=0/01$)، کاهش مصدومیت‌های ناشی از تمرین و مسابقه ($t=13/44$, $p=0/01$)، کاهش فراز و فرودهای بحث روانی ورزشکاران و افزایش ثبات در عملکرد ورزشکاران ($t=25/48$, $p=0/01$) و افزایش مشارکت مردم در برنامه‌های ورزشی ($t=6/21$, $p=0/01$) از پیامدهای ارتقای جایگاه روان‌شناسی ورزشی در ساختار ورزش کشور می‌باشند.

بحث و نتیجه‌گیری

نتیجه آزمون سوال اول تحقیق نشان داد که روان‌شناسی ورزشی ایران در مقایسه با چند کشور منتخب و پیشرو جایگاه مناسبی ندارد ($t=24/98$)، تشکیلات خاصی در مورد روانشناسی ورزشی به نسبت کشورهای منتخب و پیشرو وجود ندارد ($t=18/19$)، ساختار مناسب روانشناسی ورزشی در ایران در مقایسه با

کشورهای منتخب و پیشرو وجود ندارد ($t=13/36$)، نیروی انسانی متخصص روانشناسی ورزشی در ایران در مقایسه با کشورهای منتخب و پیشرو کم است ($t=19/91$) ولی با این حال نسبت به گذشته تغییرات مثبتی صورت گرفته است ($t=15/23$). همچنین نمی‌توان گفت که روانشناسی ورزشی در ایران در مقایسه با کشورهای منتخب و پیشرو ساختار دارد، ولی فعالیت هم ندارد. نیز وضعیت و جایگاه روانشناسی ورزشی در ایران در مقایسه با کشورهای منتخب و پیشرو ($t=-8/83$) مناسب نیست ($p=0/01$). نتیجه به‌دست‌آمده با نتیجه تحقیقات باغبانی و جعفری کاکلکی (۱۳۹۴)، سپاسی و همکاران (۱۳۸۵) و آقا علی‌نژاد (۱۳۷۶) همسو بود. باغبانی و جعفری کاکلکی (۱۳۹۴) نشان دادند که روان‌شناسان ورزشی تبدیل به یکی از بخش‌های پایه‌ای ورزش حرفه‌ای شده و در چند سال اخیر اهمیت بیشتری پیدا کرده‌اند و درحالی‌که استفاده از روان‌شناس در تیم‌های ورزشی به یک ضرورت انکارناپذیر (همانند مربی، سرپرست و ...) تبدیل شده است، در ایران هنوز کمتر تیمی است که از روان‌شناس استفاده می‌کند- مسئله‌ای که به اعتقاد بسیاری از کارشناسان در رقم خوردن برخی از ناکامی‌ها و شکست‌های اخیر ورزشکاران ایران چه در عرصه قاره و چه جهانی و المپیک بی‌تأثیر نبوده است.

آزمون سوال دوم تحقیق نشان داد که به جز اجباری کردن استفاده از روان‌شناسان ورزشی در تیم‌های ورزشی، بقیه موارد از دید نمونه‌های تحقیق به عنوان شرایط علی مؤثر بر ارتقای جایگاه روان‌شناسی ورزشی در ساختار ورزش کشور می‌باشند ($p=0/01$). همچنین از بین گویه‌های مطرح شده، «تشکیل کمیته روانشناسی ورزشی در فدراسیون‌های ورزشی»، «تشکیل کمیسیون و کارگروهی برای توسعه روانشناسی ورزشی در وزارت ورزش و جوانان و کمیته ملی المپیک»، «افزایش نیروی انسانی متخصص در حیطه روانشناسی ورزشی» و «افزایش تبادل بین دانشگاه‌ها و وزارت ورزش و جوانان» دارای بالاترین میانگین بودند. پس از آنکه اهمیت و جایگاه روانشناسی ورزشی در موفقیت تیم‌ها، بازیکنان، مربیان ورزشی و ... برای همگان مشخص شد، لازم به نظر می‌رسد که عوامل علی ارتقای جایگاه آن در کشور نیز مشخص شود. نتیجه تحقیق بیانگر آن بود که عوامل متعددی می‌توانند موجبات ارتقای روانشناسی ورزشی کشور را فراهم نمایند. دو مورد از مهم‌ترین عوامل را «تشکیل کمیته روانشناسی ورزشی در فدراسیون‌های ورزشی» و «تشکیل کمیسیون و کارگروهی برای توسعه روانشناسی ورزشی در وزارت ورزش و جوانان و کمیته ملی المپیک» تشکیل می‌دهد. در ساختار سازمان‌های ورزشی کشور مشخص شده است که فدراسیون‌های ورزشی و کمیته ملی المپیک تحت همکاری با وزارت ورزش و جوانان بالاترین مقام ورزشی هر رشته ورزشی هستند و یکی از مهم‌ترین فعالیت‌های آنان را ارتقای ورزش قهرمانی و حرفه‌ای کشور تشکیل می‌دهد. در واقع می‌توان گفت که تیم‌های ملی ورزشی کشور از دل فعالیت‌ها و برنامه‌های این سازمان‌ها به ویژه فدراسیون‌های ورزشی مستخرج می‌شوند. لذا چنانچه در تشکیلات فدراسیون‌های ورزشی، کمیته ملی المپیک و وزارت ورزش و جوانان بخشی با نام کمیته روانشناسی

ورزشی ایجاد شود، بی شک می تواند تاثیرات مهمی در توسعه روانشناسی ورزشی کشور به ویژه در سطح تیم های ملی و حرفه ای ایفا نماید. در تایید این موضوع می توان به تجارب کشورهای منتخب و پیشرو اشاره نمود.

نتیجه آزمون سوال سوم تحقیق نشان داد که افزایش اعتقاد به ورزش علمی از سوی جامعه ورزش کشور ($t=4/51$)، وجود دانشجویان و متخصصان علاقه مند در حوزه روانشناسی ورزشی ($t=5/29$)، علاقه مندی سیاسیون به کسب نتیجه در ورزش قهرمانی ($t=7/60$)، احساس نیاز فدراسیون های ورزشی به مقوله روانشناسی ورزشی ($t=6/89$)، وجود جمعیت تحصیل کرده، جوان و علاقه مند در بین مربیان ورزش کشور ($t=9/18$)، نتایج ملموس به کارگیری روانشناس ورزشی ($t=7/92$)، وجود تجارب موفق جهانی برای الگو برداری ($t=8/38$)، رشد مناسب جامعه روانشناسی ورزشی کشور در سال های اخیر ($t=16/37$) و وجود انجمن علمی روانشناسی ورزشی ($t=17/82$) عوامل زمینه ای موثر بر ارتقای جایگاه روانشناسی ورزشی در ساختار ورزش کشور می باشند ($p=0/01$). برای توسعه روانشناس ورزشی کشور، ابتدا لازم است که زمینه های لازم مهیا باشد و سپس با بهبود شرایط علی و نیز عوامل میانجی، جایگاه روانشناسی ورزشی کشور ارتقا یابد. یکی از زمینه های لازم برای ارتقای روانشناسی ورزشی را افزایش اعتقاد به ورزش علمی از سوی جامعه ورزش کشور تشکیل می دهد. متأسفانه، هنوز در کشور اعتقاد به ورزش علمی وجود ندارد و این موضوع هم از سوی مدیران و هم مربیان و ورزشکاران قابل مشاهده است. بسیاری از ورزشکاران و مربیان هنوز هم به شیوه های سنتی و تجربی به فعالیت ها و تمرینات ورزشی می پردازند و تا زمانی که این اعتقاد به ورزش علمی ایجاد نشود، نمی توان به استقبال از روانشناسان ورزشی در بدنه تیم ها و سازمان های ورزشی امیدوار بود. به علاوه، وجود دانشجویان و متخصصان علاقه مند در حوزه روانشناسی ورزشی، امری ضروری است که در صورت نبود آن ها نمی توان به ارتقای جایگاه روانشناسی ورزشی امیدوار بود. امروزه به دلیل سردرگمی وزارت علوم و کارگروه های علمی هنوز نمی توان رشته روانشناسی ورزشی را به عنوان یک رشته علمی در کشور قلمداد کرد، چرا که چند سال در برخی دانشگاه ها تدریس و سپس دوباره در سطح کارشناسی ارشد ملغی شد. با این وصف، انگیزه ای برای علاقه مندان به این رشته وجود نخواهد داشت. از سوی دیگر، بازار کار مناسبی نیز در انتظار فارغ التحصیلان این رشته نیست. لذا این موضوع می تواند از میزان علاقه آنان به ادامه تحصیل در روانشناسی ورزشی بکاهد.

در همین راستا، نتیجه آزمون سوال چهارم تحقیق نشان داد که عدم احساس ضرورت توسط مسئولان ($t=21/23$)، ضعف نیروی انسانی و کمبود نیروی متخصص ($t=4/17$)، عدم تخصیص بودجه مناسب ($t=5/12$)، عدم توجه کافی از سوی وزارت ورزش و جوانان ($t=18/59$)، باورها و نگرش سنتی ورزشکاران و مربیان و مدیران ورزشی ($t=13/83$)، عدم نگاه ساختاری به مقوله روانشناسی ورزشی از

سوی وزارت ورزش و جوانان و کمیته ملی المپیک ($t=21/89$)، عدم علاقه و رغبت دانش آموختگان این حوزه برای کار در بدنه ورزش کشور ($t=3/03$)، نبود دستورالعمل و قانون برای به کار گیری روانشناسان ($t=26/94$)، پایین بودن سواد علمی جامعه ورزش کشور ($t=4/65$) و نبود همبستگی لازم در بین روانشناسان ورزشی کشور ($t=6/3$) به عنوان شرایط مداخله گر مؤثر بر ارتقای جایگاه روانشناسی ورزشی در ساختار ورزش کشور می باشند ($p=0/01$). برای توسعه هر موضوعی در کشور، ضروری است که مسئولان آن حوزه نسبت به آن موضوع احساس ضرورت نمایند. همانگونه که پس از سال ها، مسئولان ورزش کشور به ضرورت موضوع استعدادیابی پی برده اند و به سوی توسعه فرآیند استعدادیابی در رشته های ورزشی مختلف گام های موثری برداشته اند، لازم است که برای توسعه روانشناسی ورزشی کشور نیز مسئولان احساس نیاز کنند. این در حالی است که از سوی مسئولان ورزش کشور، ضرورتی در زمینه روانشناسی ورزشی کشور احساس نمی شود که نمود آن را می توان در نبود روانشناس ورزشی در کادر فنی تیم های مختلف کشور مشاهده کرد. همچنین، در کشور ضعف نیروی انسانی و کمبود نیروی متخصص روانشناسی ورزشی وجود دارد. همانطور که پیشتر بیان شد، تعداد فارغ التحصیلان رشته روانشناسی ورزشی اندک اند و معمولاً از ضعف علمی و کاربردی رنج می برند، چرا که در سطوح پایین علمی قرار دارند و فاقد تجربه های عملیاتی و میدانی هستند. اگرچه تعداد اندکی اساتید این رشته در کشور وجود دارد، اما بی شک نمی توان با این تعداد اندک نیازهای ورزش کشور به روانشناس ورزشی را مرتفع ساخت. لذا لازم است در این زمینه تمهیداتی اندیشیده شود.

نتیجه آزمون سوال پنجم تحقیق نیز نشان داد که راهبردهای مؤثر بر ارتقای جایگاه روانشناسی ورزشی در ساختار ورزش کشور بر اساس بالاترین میانگین عبارت اند از: ارتقای ساختار روانشناسی ورزشی با ایجاد کمیته مستقل در فدراسیون های ورزشی، دانش افزایی و افزایش مدرسان روانشناسی ورزشی و استفاده از تجارب موفق دنیا، نگاه ویژه و تخصصی به روانشناسی ورزشی در رشته های مختلف، دانش افزایی مدیران، مربیان و ورزشکاران در رابطه با تاثیرات مثبت روانشناسی ورزشی، تلاش برای تربیت نیروی انسانی موثر و کارآمد در دانشگاه های کشور، اولویت بندی عوامل مؤثر بر ارتقای ساختار روانشناسی ورزشی و تلاش برای رفع موانع و افزایش بودجه و مسائل مالی مربوط به ارتقای ساختار روانشناسی ورزشی.

با شناسایی جایگاه روانشناسی ورزشی در کشور نسبت به کشورهای منتخب و پیشرو و نیز شناسایی عوامل علی مؤثر بر ارتقای این جایگاه، به نظر می رسد که باید راهکارهایی عملیاتی بدین منظور تدوین شود. بنابراین راهبردهایی تدوین و ارائه شد که به شرح آن ها پرداخته می شود. یکی از این راهبردها را ارتقای ساختار روانشناسی ورزشی با ایجاد کمیته مستقل در فدراسیون های ورزشی تشکیل می دهد. همانطور که پیش از این نیز بیان شد، ضروری است که سازمان های ورزشی و در راس آن ها فدراسیون های ورزشی از تشکیلاتی مستقل با عنوان کمیته روانشناسی ورزشی بهره جویند تا بدین وسیله هم بتوانند نیروی انسانی

متخصص لازم را سازماندهی نمایند و هم اینکه بتوانند تجارب علمی و عملی آنان را در روانشناسی رشته‌های ورزشی مختلف مورد استفاده قرار دهند. بدون شک با برنامه ریزی و سازماندهی بهتر نیروهای متخصص روانشناسی ورزشی با کمک یک کمیته مستقل بهتر می‌توان از پتانسیل‌های این متخصصان استفاده نمود. لذا بهتر است با تشکیل کمیته‌های روانشناسی ورزشی، این روند تسریع یابد. در این راستا، ضروری است که با افزایش بودجه و مسائل مالی مربوط به ارتقای ساختار روانشناسی ورزشی این امر را تسریع نمود، چرا که امروزه بدون داشتن بودجه کافی نمی‌توان امورات سازمانی و ورزشی را ارتقا بخشید. همچنین، دانش افزایی و افزایش مدرسان روانشناسی ورزشی و استفاده از تجارب موفق دنیا، راهبرد دیگری است که می‌تواند جایگاه روانشناسی ورزشی کشور را بهبود بخشد. همانطور که بیان شد، تعداد متخصصان روانشناسی ورزشی کشور بسیار اندک است و چه بسا بسیاری از آنان تنها در حوزه دانشگاه فعالیت نموده و تاکنون به صورت علمی وارد دنیای روانشناسی ورزشی در تیم‌های ورزشی نشده باشند. در اینجا است که فدراسیون‌های ورزشی و دانشگاه‌های کشور می‌توانند طی همکاری‌های دو یا چندجانبه‌ای با استفاده از روش‌هایی همچون به‌کارگیری روانشناسان ورزشی در تیم‌های ورزشی و نیز اعزام آنان به کشورهای پیشرفته برای طی دوره‌های تخصصی، زمینه بهبود وضعیت روانشناسی ورزشی در کشور را فراهم نمایند. علاوه بر آن، ضروری است که رشته روانشناسی ورزشی در دانشگاه‌های بیشتری تاسیس شده و در زمینه تربیت این متخصصان اقدامات بیشتری انجام شود.

در نهایت، نتیجه آزمون سوال ششم تحقیق نشان داد که ارتقای سطح فنی و عملکردی ورزشکاران ($t=17/56$)، ارتقای سطح کرسی‌های بین‌المللی و کسب مدال‌های بیشتر بین‌المللی ($t=17/93$)، افزایش دوره قهرمانی ورزشکاران ($t=26/92$)، افزایش کیفیت زندگی ورزشکاران ($t=31/17$)، کاهش مصدومیت‌های ناشی از تمرین و مسابقه ($t=13/44$)، کاهش فراز و فرودهای بحث‌روانی ورزشکاران و افزایش ثبات در عملکرد ورزشکاران ($t=25/48$) و افزایش مشارکت مردم در برنامه‌های ورزشی ($t=6/21$) پیامدهای ارتقای جایگاه روانشناسی ورزشی در ساختار ورزش کشور می‌باشند ($p=0/01$). نتیجه به دست آمده با نتیجه تحقیقات باغبانی و جعفری کاکلکی (۱۳۹۴)، خنجری و همکاران (۱۳۹۲)، سپاسی و همکاران (۱۳۸۵)، موهان و پل^۱ (۲۰۱۴) و لیبرال و همکاران^۲ (۲۰۱۴) همسو بود. باغبانی و جعفری کاکلکی (۱۳۹۴) به این نتیجه رسیدند که در ایران هنوز کمتر تیمی است که از روان‌شناس استفاده می‌کند و این مسئله‌ای است که به اعتقاد بسیاری از کارشناسان در رقم خوردن برخی از ناکامی‌ها و شکست‌های اخیر ورزشکاران ایران چه در عرصه قاره و چه جهانی و المپیک بی‌تأثیر نبوده است. خنجری و همکاران (۱۳۹۲) نیز به این نتیجه رسیدند که تمرین مهارت‌های روان‌شناختی می‌تواند در ارتقای عملکرد نهایی تکواندوکاران نوجوان زن تیم ملی ایران تأثیرگذار باشد. در همین راستا، سپاسی و همکاران (۱۳۸۵) دریافتند که بین

^۱.Mohan and Paul

^۲.Liberal et al

نگرش مربیان لیگ‌های برتر و مربیان لیگ غیر برتر در باره جایگاه مشاور روانشناس ورزشی تفاوت وجود داشت و مربیان لیگ برتر به دلیل حساس بودن بازی تیم‌ها در این سطح، نقش مهم‌تری برای مشاور روانشناس ورزشی قائل بودند. همچنین، مربیان و ورزشکاران اظهار داشتند چنانچه مشاور روانشناس ورزشی را در کنار خود احساس کنند، احتمال پیروزی تیم‌های ورزشی در مسابقات وجود دارد. موهان و پل (۲۰۱۴) نیز دریافتند که یک نیاز مبرم و قوی به ترکیب مداخلات روان‌شناختی برای دستیابی به نتیجه مطلوب توانبخشی در ورزشکاران مصدوم احساس می‌گردد و در همین راستا لیبرال و همکاران (۲۰۱۴) دریافتند که بهبود قابل توجهی در عملکرد کلی ورزشی ورزشکاران بعد از مشاوره روانی وجود دارد؛ به بیانی دیگر، بین عملکرد ورزشی و سلامت روانی یا درک اثرات روانی ارتباط معنادار و مثبتی وجود دارد. به نظر می‌رسد که وجود روانشناسان ورزشی خبره در کنار بازیکنان و سایر عوامل تیم‌های ورزشی می‌تواند پیامدهای مثبت بسیاری به دنبال داشته باشد. یکی از این پیامدها، ارتقای سطح فنی و عملکردی ورزشکاران است (لیبرال و همکاران، ۲۰۱۴: ۱). این موضوع را می‌توان در تجارب تیم‌های ورزشی کشورهای منتخب و پیشرو مشاهده کرد. اولین سنگ بنای روانشناسی ورزشی در دهه ۱۹۲۰ در آمریکا گذاشته شد. در آن زمان به روان‌شناسان به عنوان افرادی که در افزایش عملکرد ورزشکاران نقش دارند، نگاه می‌شد. در واقع، روان‌شناسان در تمام حوزه زندگی ورزشکاران بسکتبال وارد شده بودند تا بتوانند در کنار آنان، علاوه بر افزایش توان انفرادی و بالابردن قدرت ورزشکار، عملکرد کلی تیم را افزایش دهند و نتایج خوبی حاصل شود. وجود استرس، فشار و اضطراب از جمله عواملی است که مقدار مناسب آن برای تمام افراد و از جمله ورزشکاران ضروری است. در واقع نمی‌توان و نباید استرس را به‌طور کامل در ورزشکاران از بین برد، چرا که مقداری از آن برای عملکرد بازیکنان ضروری است. تأثیرات مثبت و شگرف حضور این گروه در نتایج ورزشکاران آمریکا موجب شد تا در المپیک ۱۹۵۰ در کاروان ورزشی آمریکا، نام روان‌شناسان نیز در کادر تیم‌ها باشد و در آن سال بود که در نتایج به دست آمده توسط تیم‌های ورزشی آمریکا و دیگر کشورها تفاوت‌های زیادی به وجود آمد و این موضوع موجب شد تا کشورهای دیگر نیز به دنبال عامل این مسئله باشند (ملکی و محمدزاده، ۱۳۸۹: ۱۹). همچنین، نتایج خوب و کسب مدال‌های زیاد چین در مسابقات آسیایی گوانگجو، حاصل تأثیرات مثبت حضور روان‌شناسان ورزشی در کنار ورزشکاران چینی در ۲۰ سال گذشته بود. جایگاه روانشناسان ورزشی در چین به حدی رشد کرد که در بازی‌های آسیایی گوانگجو ۵۰ روانشناس در کاروان ورزشی آن‌ها حضور داشتند و حتی به صورت آنلاین به ارائه خدمات به کاروان ورزشکاران چینی می‌پرداختند. با این تفاسیر، امری منطقی قلمداد می‌شود که این کشورها در مسابقات و تورنومنت‌های معتبر ورزشی موفق به کسب تعداد زیادی مدال شوند و خود را به عنوان کشورهای منتخب و پیشرو در ورزش دنیا معرفی کنند- این امر خود نیز می‌تواند موجب ارتقای سطح کرسی‌های بین‌المللی شود. از دیگر پیامدهای بکارگیری روانشناسان ورزشی در تیم‌های ورزشی،

افزایش کیفیت زندگی ورزشکاران است. ورزش جوانان ممکن است مشقت‌زا باشد. در نتیجه روانشناس ورزشی می‌تواند این تجربه را برای آنان خوشایندتر کند. همچنین، ورزشکاران به‌طور مکرر آسیب می‌بینند و روانشناس ورزشی در توانبخشی به آنان، روزه‌روز اهمیت بیشتری پیدا می‌کند. بنابراین، علاوه بر ارائه کمک‌های جسمانی به آسیب‌دیدگان، فرایندهای روانی بخش عمده‌ای از این توانبخشی‌ها را شامل می‌شود و این موضوع می‌تواند موجب افزایش دوره قهرمانی ورزشکاران نیز بشود. بدون شک آمادگی جسمانی به‌تنهایی ضامن موفقیت در ورزش نیست، بلکه ورزشکاری موفق است که آمادگی روانی نیز داشته باشد. به همین دلیل هیچ مربی و ورزشکاری جنبه‌ها و فواید روانی و اجتماعی را نادیده نمی‌گیرد. ورزشکاران حرفه‌ای معتقدند که عوامل روانی از قبیل تعیین هدف و انگیزش نقش مهمی در موفقیت‌های آنان داشته است. پس می‌توان کاهش مصدومیت‌های ناشی از تمرین و مسابقه و بهبود سریعتر مصدومیت ورزشکاران و در نهایت افزایش دوره قهرمانی ورزشکاران را نیز از پیامدهای استفاده از روانشناسان ورزشی دانست. در نهایت، روانشناس ورزشی می‌تواند موجبات افزایش مشارکت مردم در برنامه‌های ورزشی را فراهم نماید، چرا که ورزشکاران آماتور به دلیل نیازها یا فواید روانی از قبیل آرام‌سازی در فعالیت‌های جسمانی شرکت می‌کنند و در صورت وجود روانشناسان ورزشی در حوزه ورزش همگانی و تربیتی نیز می‌توان مشارکت مردم در ورزش را افزایش داد.

در پایان باید گفت که در انجام این تحقیق، محقق با محدودیت‌های مختلفی از جمله دسترسی به پرسشنامه‌های استاندارد و نیز محدودیت ملاقات دست‌اندرکاران ورزش کلان‌کشور رو به رو بود که با تحمل مشکلات فراوان توانست بر آن‌ها فائق آید.

همچنین، با توجه به نتایج تحقیق پیشنهاد می‌شود که تشکیلات و کمیته‌های تخصصی روانشناسی ورزشی در فدراسیون‌های ورزشی، کمیته ملی المپیک و وزارت ورزش و جوانان تشکیل شود؛ نیروی انسانی متخصص و کارآزموده در روانشناسی ورزشی تربیت شده و راهی تیم‌های ورزشی شوند؛ تبادل بین دانشگاه‌ها و وزارت ورزش و جوانان با راهکارهایی چون برگزاری همایش‌ها و کارگاه‌های تخصصی روانشناسی ورزشی افزایش یابد؛ برگزاری کارگاه‌های تخصصی روانشناسی ورزشی با هدف دانش‌افزایی مربیان، ورزشکاران و مدیران ورزشی صورت پذیرد؛ با ایجاد بسترهای شغلی مناسب روانشناسان ورزشی، زمینه ترغیب و تمایل دانشجویان به این رشته ورزشی و نیز زمینه بکارگیری فارغ‌التحصیلان این رشته در سازمان‌ها و تیم‌های ورزشی فراهم شود و در نهایت، با بررسی دلایل موفقیت کشورهای پیشرو در ورزش که اغلب با استفاده از ورزش علمی و علم ورزش به وجود آمده است، زمینه افزایش اعتقاد به ورزش علمی از سوی جامعه ورزش کشور فراهم شود.

- اچ‌هال، ریچارد. (۱۳۸۴). سازمان، ساختار، فرایند و ره‌آوردها. علی پارسایان و سید محمد اعرابی. چاپ چهارم، تهران: دفتر پژوهش‌های فرهنگی
- باغبانی، ملیحه و جعفری کاکلکی، مرضیه. (۱۳۹۴). «روانشناسی ورزش». اولین همایش ملی دستاوردهای نوین تربیت‌بدنی و ورزش، چابهار، دانشگاه بین‌المللی چابهار.
- خبیری، محمد. (۱۳۹۱). «روانشناسی ورزشی و موفقیت ورزشکاران. بسیاری از ورزشکاران به خودشان می‌بازند و توانایی تمرکز مجدد عامل بزرگ موفقیت است». مسئول کمیته روان‌شناسی بازی های المپیک. سوم خرداد ۱۳۹۱.
- رایبیز، استیفن پی. (۱۳۹۴). تئوری سازمان (ساختار و طرح سازمانی). الوانی و دانایی فر. تهران: انتشارات صفار
- فارسی، علیرضا؛ کمیلی، روبیتا؛ عبدلی، بهروز؛ فولادیان، جواد و حبیبی‌فر، فهیمه. (۱۳۹۴). روانشناسی ورزشی کاربردی: رشد فردی تا اوج عملکرد. نویسنده جین مایر ویلیامز. چاپ اول، تهران: نشر علم و حرکت
- مارتنز، راینر. (۱۳۷۳). روان‌شناسی ورزشی - راهنمای مریان. محمد خبیری. تهران: انتشارات موسسه فرهنگی امید
- ملکی، بهنام؛ محمدزاده، حسن. (۱۳۸۹). «بررسی رابطه ترس از موفقیت و انگیزش پیشرفت ورزشی در ورزشکاران موفق و ناموفق». پژوهش در علوم ورزشی. شماره ۵.
- واعظ موسوی، سید محمدکاظم. (۱۳۹۴). «سومین همایش ملی ورزش و سلامت روان». دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی دانشگاه تهران. موسسه روانشناسی دکتر کاردان. سی‌ام اردیبهشت ۱۳۹۴.
- Bois, E. (۲۰۰۹). “Psychological characteristics and their relation to performance”. The sport psychologist, ۲۳, ۲۵۲-۲۷۰.
- Gucciardi, D.F., Gordon, S., & Dimmock, J.A. (۲۰۰۸). “Towards an understanding of mental toughness in Australian football”. Journal of Applied Sport Psychology, ۲۰, ۲۶۱-۲۸۱.

- Liberal, R., López-de-la-llave, A., Pérez-Llantada, M. C., & Garcia-Mas, A. (۲۰۱۴). **“Psychological impact of sports injuries and psychological well-being in relation to sports performance in competition gymnasts”**. *Revista Portuguesa de Ciências do Desporto*, ۱۴(۳).
- Mohan, N., & Paul, M. (۲۰۱۴). **“Sport Injury Rehabilitation: A Psychological Perspective”**. *International Journal of Health and Rehabilitation Sciences (IJHRS)*, ۳(۲), ۸۲-۸۶.

The Position of Sport Psychology in the Olympic and Medal Fields: A Comparative Study

Seyyed Majid Zareian

Ph.D. Student in Sport Management, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

Zinat Nick Aeen

Ph.D., Assistant Professor, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

Seyyed Mohammad Kazem Vaez Mousavi

Ph.D., Full Professor, Faculty of Physical Education, Imam Hossein University, Tehran, Iran

Received: ۲۹ Sep. ۲۰۱۸

Accepted: ۲ Dec. ۲۰۱۸

The study is to determine the position of sport psychology in Olympic and medal fields in the country's sports structure. The present research is applied to the target and according to the nature, it is of qualitative research and a kind of grounded theory in basis. The statistical population of the study consisted of all people who have an opinion and influence in the structure of sports psychology and sport ($N=۰۰۰$). The sample size was selected in the qualitative section according to the sampling method (snowball). To reach the theoretical saturation boundary, ۲۴ subjects were selected as the research sample. In a quantitative section, ۲۲۱ people were selected according to Morgan table and by simple random sampling method. The instrument for measuring was a deep interview in the qualitative section and a questionnaire from the quantitative section was used at quantitative section. To analyze the data, first, based on the theory-based approach, the analysis of the data from the interviews was performed and then in the quantitative part of the study, subsequently descriptive and inferential statistics were used. The results showed that Iran's sport psychology is not well placed compared to selected and advanced countries ($t=۹۸,۲۴$). Also, the specific organization of sport psychology ($t=۱۸/۱۹$), the proper structure of sports psychology ($t=۱۳/۳۶$) and the manpower of sports psychology specialist ($t=۱۹/۹۱$) in Iran compared with the selected and leading countries of existence does not have. Nevertheless, positive changes were made in the past ($t=۱۰/۲۳$) and the condition and attitude of sport psychology in Iran were not suitable for selected and advanced countries ($t=۱۸/۸۳$) ($p=۰/۰۱$). In this regard, ۱۳ cases of causal conditions, ۱۰ cases of interventional conditions, ۹ cases of ruling domains and ۷ of the outcomes of sport psychology promotion were identified in the sports structure of the

country, and seven strategies for promoting the position of sport psychology were proposed in the sports structure of the country.

Key Words: Position, Sports Psychology and Sports Federations